

LA FEMOSA

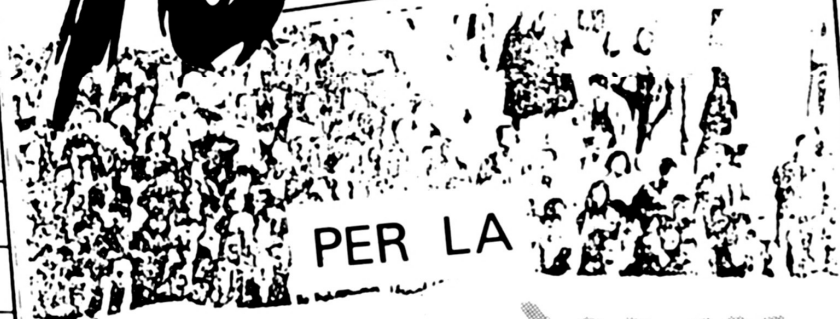
ARTESA DE LLEIDA

SOM

11 DE SEMBRE

10 MILIONS

PER LA

INDEPENDÈNCIA

No. 87

SETEMBRE 1987

PÒRTIC

Enguany fa deu anys d'aquella manifestació de l'11 de Setembre del 1976, en què un milió de catalans i catalanes demanaven l'Estatut d'Autonomia pels carrers de Barcelona. Ben aviat vindria el president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas i amb ell començaria a funcionar una Generalitat provisional. Després de les primeres eleccions autonòmiques del 1980, i amb el triomf de Convergència i Unió començaria a rutllare la Generalitat restablerta amb la presidència de Jordi Pujol.

Ara ja portem prop de vuit anys de generalitat i això fa suposar que s'està consolidant aquesta magra autonomia que ens atorga l'Estatut, i per això molta gent ja no es recorda d'aquell clam de "som una nació". Ara la gent es desenten de tota mena de reivindicacions com si amb l'Estatut haguéssim aconseguit la normalització total i

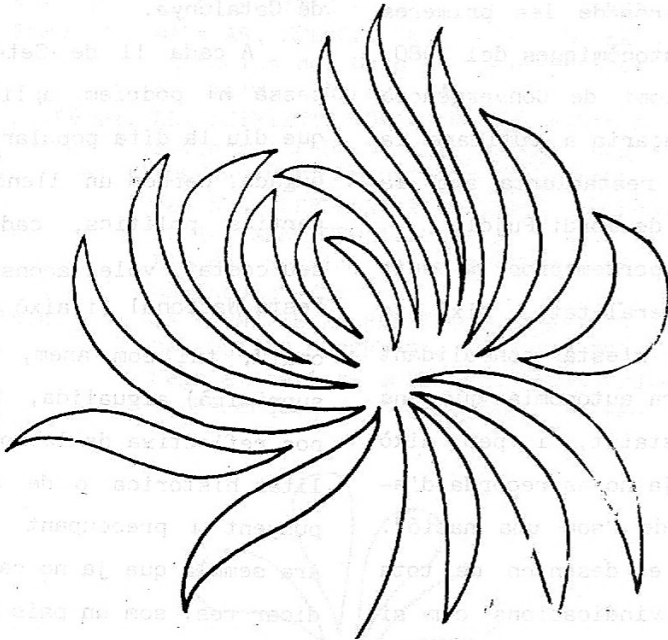
absoluta de les nostres aspiracions i que tot són flors i violes. Tan és així que molta poca gent s'adona que estem retrocedint lentament, però constantment del grau de sinsibilització col·lectiu a què havíem arribat i, fins i tot, de les cotes de normalització lingüística dins de tots els sectors de la població de Catalunya.

A cada 11 de Setembre que passa hi podríem aplicar allò que diu la dita popular: "a cada bugada, perdem un llençol". Els partits polítics, cadascú pel seu costat, volen aconseguir una Festa Nacional (i això de "nacional", tal com anem, aviat se suprimirà) aigualida, festiva i poc reflectiva de la nostra realitat històrica o de la nostra punyent i preocupant realitat. Ara sembla que ja no cal reivindicar res, som un país normal on tot rutlla a la perfecció...

Mentrestant, però, i per

allò que dèiem que 2 a cada bu-
gada perdem un llençol", van
sorgint i consolidar-se dins del
nostre territori, festes alienes
als nostres costums i a les nos-
tres tradicions; festes com Set-
manes Santes del més pur estil
andalús, "ferias de Abril", ro-
meries i altres mandangues, i
tot això amb la benedicció i
l'ajut monetari de la Generali-
tat. Mentres els catalans cele-
brem l'11 de Setembre festiu i

relaxat a les escoles de Catal-
nya es reforça l'ensenyament del
castellà (tenen por que es per-
di). Poc a poc, suaument, amb la
complicitat de tota la nostra
fauna política i de la majoria
dels nostres intel.lectuals que
fan "mutis", anem arreplegant-
nos, "voluntàriament" cap a la
reserva que, des de fa molt de
temps, l'Estat espanyol, tot po-
derós i castellà, ens té asse-
nyalada i molt ben delimitada...

LA FEMOSA
REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFOMACIÓ
LOCAL

ÍNDIX

Segona Epoca Nº 87

Setembre 1987.

EPITA:

Agrupació Cultural

"Ia Femosa"

Castell Nº 23

Artesa de Lleida

DIPOSIT LEGAL:

L-264-1981

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB ELS SUPOPT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA.

PORTIC	1
NOTES I NOTICIES	4
UNS COMENTARIS A LA FESTA MAJOR	
Per Felip Domènech	6
PAGINES POETIQUES (el cistell de la compra)	
Per Josep M ^a Cuadrat	10
QUI JAMEGA JA HA REBUT	
Per A. Costafreda	13
NOTA DE LA REDACCIÓ	14
REBOLTA DE BRUIXES o "qui tingui orelles que escolti"	
Per Eulàlia Solà i Miró	15
EL FUTBOL (vocabulari bàsic)	17
QUE HI HA AL MUSEU D'ARTESA? (la cultura romana)	20

LES DITES DEL MES

Al Setembre, carabasses.- Al Maig murta i al Setembre fruita.- El Setembre boirós, el seller polsós.- Al Setembre, qui tingui glat que semble.- El Setembre, no fa cap arruga al ventre.- Al Setembre, torna-la a emprendre (la vetllada).- Al Setembre, els trons, no són ni dolents ni bons.- Per Sant Miquel, la migdiada, se'n puja al Cel.- Per sant Miquel que l'all ja miri al cel.

NOTES I NOTÍCIES

Dins dels actes de la Festa Major d'enguany (del dia 28 al 31) hi havia tot un seguit de concursos i campionats locals de diferents menes que van moure un bon nombre d'artesencs a participar-hi. Enguany encara que s'han fet els partits de futbol corresponents i curses infantils, de les quals no parlarem, no s'ha fet el campionat de pesca ni tampoc cap torneig de tenis taula ni d'es-cacs com s'haven fet en d'altres festes majors. Si que s'han fet, però els de "tir al plat", "petanca", "butifarra", "bitlles" i el de "cassoles de pagès", els resultat d'aquests concursos foren aquests:

TIR AL PLAT

(divendres dia 28)

Aquest concurs que cada any organitza la Societat de Caçadors d'Artesa, ja fa una colla d'anys que es ve fent, encara que mai ningú ha tingut en compte de numerar-los per a sapiguer en nombre que se n'ha fet. Els guanyadors del d'enguany forent:

Primer Josep Mª López

Segon Sergi Florensa

Tercer Eusevi Pico

El joc de la "petanca" és molt nou al nostre poble, no obstant això hi ha una bona colla de jugadors que el practica. Enguany s'ha organitzat el segon campionat local i el resultat fou aquest:

Jaume Puig

Equip guanyador: Albert Andurell

Juli Besora

ooooo

Ismael Ribelles

Equip finalista: Josep Mª López

Pere Besora

«PETANCA»

(dissabte dia 29 i diumenge 30)

«BUTIFARRA»

(disabte i diumenge)

El joc de cartes conegut

amb el nom de la "butifarra" és el més popular d'Artesa i segurament de totes les terres de Ponent. "La Femosa" n'havia organitzat ja un campionat (amb la participació de prop de trenta parelles) cap allà als anys setanta. Des de llavors i fins a l'any passat per la Festa Major no se'n va tornar a fer cap més. Enguany, doncs, s'ha fet el tercer campionat local de "butifarra" amb aquest resultat:

parella guanyadora:

Lluís Solans i Manuel Argilés

parella finalista:

Amor Oró i Pepe Escolà

BITLLES

(diumenge dia 30)

El joc de les bitlles torna a estar de moda a Artesa, el mes passat ja donàvem la notícia de la formació de l'Associació de Bitlles d'Artesa que ben aviat comptarà amb una secció de dones. A Artesa ja s'han fet alguns campionats d'aquest esport, però enguany, en lloc de fer un campionat local, com els altres anys, se n'ha fet un de comarcal amb la particularitat que es va fer primer un campionat indivi-

dual a sis tirades i un altre per equips (dels diferents pobles) a sis tirades. Els resultats forent aquests:

Classificació individual:

Primer Jaume Capell amb 56 punts

Segon F. Solsona amb 55 punts

Tercer J. Florensa amb 54 punts

Tots tres de Torregrossa. Els més ben classificats d'Artesa forent:

Primer A. Teixidor amb 47 punts

Segon F. Domènech amb 46 punts

Tercer Camil Bonet amb 44 punts

Classificació per equips:

Primer Torregrossa amb 201 punts

Segon Linyola amb 180 punts

Tercer Vellví amb 171 punts

Quart Artesa amb 170 punts

CASSOLES

(dilluns dia 31)

El primer concurs artesenc de cassoles de pagès, va fer-se per la Festa Major de Setembre de l'any 1979, portem, doncs, nou concursos fets. El resultat del d'enguany fou aquest:

Primer Casemir Gallart

Segon Gregori Drudis

Tercer Carles Mir

UNS COMENTARIS A LA FESTA MAJOR

Les Festes Majors, ja no són el que eren. Sortosament les que funcionen, s'han sabut adaptar al temps i a les seves circumstàncies. Mirant enrera, abans, eren dedicades a les gràcies concedides per un Sant Patró, a la Santedat d'alguna verge, o altres d'origen pagà que commemoraven l'arbre com a símbol de l'exhuberància de la natura de la qual depenem. Avui en molts llocs, com Artesa, les hem traslladat en un indret del calendari on no ens facin massa nosa, en la nostra feina quotidiana. Abans -i quan dic abans, vull dir del meu record- eren d'una concepció diguem-ne clàssica, els actes centrals de la festa per a no dir la festa en si, eren els saraus de Ball, esperats amb il·lusió, car en no haver-hi, televisió, ni discoteques, de música en directa, la gent només n'escoltava, una vegada a l'any o poc més. Els saraus, s'amanien, amb tot un seguit de variants, que els feia

més entretenidors, com el ball de solters i casats, el de l'escombra, el de la patata, el del ram, el del pensament i el del fanalet entre altres, que no em venen a l'esment. Cap a finals dels anys seixanta, les festes s'havien de guarnir un xic més, i es quan arriba la moda dels Espectacles; tota festa gran que ho vulgues ser havia de dur, dos o tres comedians, presentats com no, per l'inefable Ricard Ardevol, que s'enduien com si res, el tall més gran, del presupost de la festa. Però quan al cantants de moda, ja els podíem veure com aquell qui diu a tot hora, i tot arreu, van decaure i desaparèixer de gairebé tots els programes.

Tot aquest seguit de canvis en els gustos i en el sentit mateix de la festa, ha fet que en molts pobles que no han sabut adaptar-les, vagin de cap a caiguda i àdhuc estiguin en tràmit de desaparèixer i en altres ha estat objecte d'un referendium

popular per si han de continuar o no.

El que està clar, és que la Festa Major, per què tingui èxit necessita de tota la imaginació i tota la mà esquerra possible, per part dels organitzadors, per engrescar el personal a fer la festa grossa.

Aquest ha estat, en concret el cas d'Artesa, En començar, per situarnos el període Democràtic, l'Ajuntament, s'encarregà d'Organitzar-les perquè la Festa Major estava agonitzant. I es féu la llum, el canvi vist ara sembla força revolucionari. Es va traslladar la Festa de dates, els saraus de ball en lloc de fer-se a la sala de l'hogar, es feren a la Pista Poliesportiva, multitud d'Actes al carrer sistema de finançament nou i voluntari, àpats a dojo i un llarg etc.

Tot això, consolidat, vull repassar, el que ha estat la Festa Major d'enguany. D'entrada vull dir, que per a mi, tot son elogis, ha estat en la línia a què estem acostumats, amb alguna innovació, com ha d'ésser. S'ha canviat l'emplaçament del dia de les cassoles. S'ha fet, per pri-

mera vegada un campionat provincial de bitlles, que ha estat tot un èxit també s'ha fet per primera vegada i per iniciativa dels joves del poble una farina-da, que per els que varen participar-hi, s'ho van passar d'allò més; novetat, també va ésser, la nit de Rock del dissabte amb música fins a la matinada.

Las crítiques populars, que més s'han deixat sentir, abans de la Festa Major, són que el Concert de la Principal de la Bisbal, es fes a l'Església i que el dia de les cassoles es fes a Sant Ramon. A destacar, com a cosa simptomàtica, que la puja de les quotes, gairebé ni s'ha comentat, senyal que el sistema de financiació està ben consolidat. En quant a la primera crítica, comprenc en part la seva reticència que el concert es fes a l'Església, pel que l'edifici, com a seu d'una institució significa per a ells, i per l'anticlericlarisme tan arrelat en part del nostre país. Però s'ha de reconèixer, i més després d'haver-lo escoltat que les condicions acústiques de l'edifici, fan d'aquest, el lloc més idoni pels entesos i per a

la gent a qui agrada la bona música.

En quant a la crítica de l'emplaçament de les cassoles, vull fer notar, que tota plegats ens acostumem a un ambient determinat i a una manera de fer, i qualsevol canvi, per petit que sigui, ens sembla que ha de dur amb ell forçosament un daltabaix. Jo mateix, no n'estava del tot segur, però després de fer-se i com jo molts que no hi estàvem d'acord, ens hem de rendir a l'evidència. El lloc, reuneix més condicions que el passeig del Cementiri, sobretot per l'ombra.

Les crítiques, que més he sentit un cop en marxa la festa, han estat, perquè no es deixaven muntar els "autos de xoc" i com no la farinada. En quant a no deixar muntar els "caballitos", voldria dir, que mentre siguem capasos, com fins ara, de fer coses per a la mainada diàriament i aquests es diverteixin força, no tenim per què canviar. Abans, la canalla, per la festa Major, si no venien les barquetes no teníem on divertir-nos, perquè la festa només estava pensada per als grans. I esperà-

vem potser, amb més il·lusió la Festa Major de Lleida, per a demanar als nostres pares que ens duguessin un dia a ciutat, per a fer volar amb les firetes la nostra Fantasia. Quants nens i nenes són els que ara ho demanen amb la insistència que ho féiem nosaltres? Desgraciat del poble, que programa la Festa Major, sense pensar en els seus menuts, pensant que ja vindran els "caballitos" a solventar-los aquesta papereta. No vull entrar en detall que si a moltes cases, les despeses per aquest concepte els pujaria més que la festa en si, ni en els "morros" dels xavals quan haurien escurat les seves butxaques i la paga dels parents i no tinguessin més diners per a gastar-se. I que aquesta mena d'entreteniments no està pensat per a divertir els nens sinó com un negoci, que al capdevall, la "pela" es la "pela" i la resta són punyetes, en aquesta part de món. Penso que mentre siguem capaços de pensar la festa, també i molt especialment per als menuts, tot això ens sobra.

La farinada, ha estat una novetat, novetat divertida i

bruta a la vegada com ha d'ésser hi ha gent, que els ha empudegat força, perquè els ha embrutat la façana o el carrer i tenen una part de raó. N'hi ha altres, que s'han empenyat amb la farinada, senzillament, perquè tenien ganes de queixar-se d'alguna cosa, perquè la festa anava massa bé i la cosa no els convenia, pels motius que fossin.

I ara, deixeu-me, que faci també alguna, crítica, que no tot ha d'ésser flors i violes. Una crítica estètica, podria ser que el passeig de Sant Ramon, s'hauria d'haver netejat més bé, sobretot les dues zones d'esbarzers que hi ha. Després l'Ajuntament, hauria d'haver previst també, un cop acabada la farinada i mentre la pasta fos tendra, un equip de neteja per a deixar la zona el més decent possible, per no molestar els veïns, perquè els dies següents, la cosa feia un olor a agre que Déu ni do. Després, per a mi, els focs d'artifici, amb la gent allí mateix, són un perill innecessari, que caldria, si és possible corregir. Una altra crítica aniria adreçada a uns pocs, ells ja saben qui, que en la seva dèria

per sobresortir, i no saben que fer, perquè quasi tot està inventat, amarguen la festa a persones, que com a mínim, tenen el mateix dret que ells a disfrutar-la. o als que fan gamberrades -què se n'ha de fer- embrutan gratuïtament el poble, tot i rebaixant el civisme que Artesa té per costum de presumir. Mentre l'Ajuntament, sigui receptiu, a qualsevol suggerència de qualsevol grup organitzat com fins ara, per a fer la nostra festa la Festa de tots, i s'aconsegueixi l'equilibri idoni, entre el que el jovent voldria i els més grans desitjarien, la continuïtat de l'èxit de la nostra Festa Major, està assegurat.

També m'agradaria, que no es considerés, qualsevol Acte que va fent des de fa un quants anys com a inamobible. En la varietat, està el gust. Siguem atrevits, que atreviment, pot fer de la nostra festa la més reeixida de Catalunya, relació costos-resultats.

I als que tenen la sana afició de criticar, només hem resta, encoratjar-los a seguir fent-ho. Que les d'enguany, han estat un xic fluïxes, no de-

falliu, que criticant, també es
pot passar una bona Festa Major
i ajuda a que l'any vinent la

cosa pugui funcionar encara
millor.

FELIP DOMENECH I COSTAFREDA

PAGINES POETIQUES

el cistell de la compra

Ja, des de quan, que Eva i Adam,
es varen menjar la fruita,
si, lo viure a l'home per tant,
crec, que molt li preocupa.

Amb la lluita quotidiana,
que en tenim per la vida,
tots, voldríem que estés humana,
i, que no en fos cap brida.

Perquè dingú, es pugui esllanguir,
i no li manqui el menjar,
car, com tampoc afrevolir,
ja que aqueix no pot mancar.

Per viure la trista vida,
alguns hem de treballar,
fent, un esforç sense mida,
i no pots mai descansar.

Sí! això ho sap sempre bom pagès,
que ha hagut de treballar,
mai ningú li aprecià res,
a ell, que ens porta pa a la llar.

I perquè la carn no manqui,
en sembla molt de cereal,
que pollastres i porcs engreixi,
pobre d'ell, no fa cap ral.

Com, per beure vi tots poder,
molt bé cultiva la vinya,
amb això sols no fa diner,
l'any que la collita minva.

També, comparant amb l'oli,
un llaurador abnegat,
sempre el fan anar de bòlid,
amb un preu molt ofegat.

aquell, que en cultiva fruiters,
també ja està cansat,
perquè diu que sols fa diners,
l'any que el fred fa un disbarat.

Amb aquests elements vitals,
que són els reis del cistell,
si pere ser possible uns mortals,
fant per ell, molt esparpell.

I com que tu mai descances,
molt n'has de treballar,
i, no pots fer mai vacances,
perquè a ningú manqui el pa.

Com, tampoc mai t'han apreciat,
totes les teves suades,
quasi tots t'han despreciat,
si, estés coses robades.

Gràcies als pagesos humans,
aquell que menja verdures,
prou saben els vegetarians,
que, les troben ben pures.

Ja que amb veritat preocupa,
l'alimentació humana,
per allò de la manduca,
i, així matar la gana.

En aquest món, tots hem de viure,
tant l'humil, com potentat,
sinó això faria riure,
no hi hauria humanitat.

Fa molts anys que lo món roda,
crec que ningú el pot parar,
s'ha inventat coses de moda,
sens menjar no es pot passar.

Que s'omplin bé les senalles,
us desitjo de bon cor,
i que no sigui deixalles,
i que n'estigui barat.

Sembla que vagis a pescar,
no és pas cap cas de riure,
tant si n'està barat com car,
s'ha de menjar per viure.

Si per cas volguessis viure,
solament per a menjar,
encara més faria riure,
tot es posaria molt car.

sempre al bon cistell s'hi posa,
una cosa molt ufana,
comprenem que aquesta cosa,
cert n'és, l'energia humana.

I quan en vagis de compra,
posa't ben atiborrat,
i que a la caixa no estronca,
que no és ell cap disbarat.

Eliminem monopolis,
tot n'estaria arreglat,
tant el pa, carn, vi com l'oli,
es trobaria més barat.

Amb les multinacionals,
tant el que compra con qui ven,
tots havem d'acabar igual.
no deixen a ningú content.

mentre lo pagès treballi,
la humanitat viurà,
quan lo dia que aquest es pari,
pobra d'ella! morirà?.

Josep M^eCuadrat i Ribelles
L'Albagés, Febrer del 1978

QUI JAMEGA JA HA REBUT

Qui més qui menys, tothom s'ho ha passat bé aquesta Festa Major i això, segurament, és el millor que es pot dir de qualsevol festa major. La Festa Major d'Artesa, cal dir-ho, s'està potentiant com la millor festa major del nostre entorn, i any darrera any hi ve més gent (massa gent pel gust d'alguns), però això, vulguem o no vulguem és el detonant que engresca la gent a passar-s'ho bé, i si la gent s'ho passa bé... ja pots predicar pare Vicent...

Quan la gent es diverteix i està engrescada, és molt difícil de demanar que aquesta gent es comporti sempre amb moderació i capteniment. Els joves, moltes vegades es "passen" emportats per la mateixa energia de la festa, i la gent gran ho troba intolerable, i això ja és un mal tan vell com el mateix món; ningú no vol recordar-se de la seva joventut i d'aquells moments d'eufòria quan hom sentia espa-

tegar l'alegria dins del seu pit... la gent ens fem grans i amb els anys perdem aquesta capacitat d'entusiasmar-se i passar-s'ho bé tot participant a la festa col·lectiva...

A mi no em van mullar ni emblanquinar de farina perquè no vaig anar a guaitar a festa (tot i que me'n moria de ganes) perquè tenia por que alguna galleda despistada em remullés la carcanada. Sabia de la meua poca il·lusió per aquestes coses i per això intuïa que si algú em mullava potser no m'ho hauria sabut agafar com calia... Vet-ho aquí, doncs, que no em vaig moure de casa.

Acabada la festa, hi ha hagut alguns comentaris poc favorables a aquesta mena de joc, els uns perquè van reble l'impacte de l'aigua tot pensant-se que per la seva edat serien respectats, els altres perquè els va quedar la cada empastifada d'aigua i farina, i d'altres per

la simple satisfacció de no trobar res bé i passar el seu temps de lleure criticant-ho tot. Però si s'hagués de fare un balanç d'aquesta "farinada" pels comentaris favorables i desfavorables que hi ha hagut, hauríem de convenir que per cada deu persones, nou estarien a favor de la "farinada", i només una en contra, i aquest encara per raons d'haver-se sentit víctima.

Jo no vull defensar aquells joves que es van "passar" perquè

no tinc cap argument per a fer-ho, però amb tot i malgrat aquests "accidents" marginals a la festa, crec que aquesta experiència de la "farinada" s'hauria de repetir en els anys venidors, perquè només amb la repetició hom va coneguen els pros i contres d'aquesta mena d'actes i començar a saber quina actitud s'ha d'agafar (ser-hi o no) segons l'humor que hom arrossegui en aquells moments.

A. Costafreda

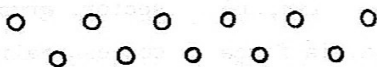
NOTA DE RECTIFICACIÓ

El el número passat d'aquesta revista, dins l'espai DIA-LEGS, a l'entrevista que fèiem als promotors de l'Associació de Bitlles d'Artesa, a la pàgina número 10, déiem per error, que el campionat de bitlles de l'any passat el va guanyar Josep Florensa, en realitat el que va quedar campió va ser Joan Mestre (el Juanito del Tarau).

Esperem que amb aquesta nota, hagi quedat ben aclarit.

La Redacció

REVOLTA DE BRUIXES O "QUI TINGUI ORELLES... QUE ESCOLTI"

Permet-me, amic Arna, que et porti la contrària respecte la qualificació de "reaccionària" que atorgues a l'obra "Revolta de Bruixes" de Josep Benet i Jornet, que s'interpretà la Setmana Cultural d'enguany, sota la direcció, ben reixida per cert, de Josep Ramon Bonet.

Revolta de Bruixes és per a mi una obra realista i descriptiva, que narra dues maneres diferents d'entendre la societat, l'una és reaccionària i fetitxista, l'altra és progressista i realista. Al final "guanya" la postura reaccionària. Però això no vol dir que l'obra també ho sigui, ens al contrari, i molt menys les conclusions que se'n deriven.

El cas és que rellegeixo l'article, tu mateix em dones la resposta del perquè no ho és de reaccionària:

"...em sembla reaccionària perquè descriu el grau de superti-

ció i fetitxisme en què viu molta gent marginada de la nostra societat..." Com pot ser reaccionària una obra que descriu el que hi ha? En tot cas l'element reaccionari no serà l'obra en si sinó allò que és descrit a través d'ella, ésa dir el sector social descrit. El sector social descrit (les serventes) no són més que un símbol de molts altres sectors que es troben en les seves circumstàncies, salvant les formes, és clar. Serien tots aquells sectors que viuen en la ignorància de les seves pròpies possibilitats (n'hi ha més del que sembla). La ignorància fomenta els tabús i els prejudicis i dóns una raó de ser a les impotències de tots tipus que roseguen l'existència. Així, un pot arribar a explicar-se la realitat, amb postures tan irracionals com la que representa el sector de la "bruixa". I és que elles en realitat no hi veuen

cap més altra sortida; donar la cara i enfrontar-se obertament amb el poder (l'altra postura) és molt més dur, més arriscat, és a dir no ho veuen clar, no coneixem la seva força, la força de la unió. La ignoren, ningú no els ha ensenyat a provar-la, ans al contrari els han ensenyat a vinclar-se, a obeir; cap cot no alça la mirada per contemplar un futur millor. Qui o què podria millorar el seu estat que no sols és ple de problemes econòmics sinó també sentimentals, de salut, de personalitat... No fan més que baratar, dins de la seva confusió, el sou millorable pel "tot". Perquè l'obra so sols parla de lluita de classes sinó també de mancances i frustracions de vegades enconciants. El "tot", la "bruijeria" és el símbol, la pedra filosofal de les mil solucions, que representen la falàcia, l'engany. Però el públic crec que se n'adona, s'adona que aquell no és el camí, i l'obra ho deixa ben clar, a partir d'alguns detall, amb la mort del vigilant (que com tothom recordarà, mor de mort natural, no pas per art d'encanteri ni bruijeria).

Crec doncs que l'obra descriu (i sota aquesta descripció hi ha la denúncia), dos tipus de persona, immerses en qualsevol sector, grup o classe social. La que es realista i confia amb el que pot aconseguir a través de l'esforç, el treball i la lluita tant personal com solidària, i la que, desconixedora encara de les seves pròpies possibilitats les ven o malbarata per un caramel dolç però futil. En aquest cas no és entrany que cregui que les coses se solucionaran com per art d'encanteri, o que li vindran donades, fetes i amandades des de dalt.

Penso que, en definitiva, l'obra volia representar aquesta doble realitat, aquest doble enfrontament de les coses, de les actituds en front la vida, la pròpia i la dels altres.

I que en definitiva, davant les pròpies possibilitats i les dels altres un hom no s'ha de deixar entabanar ni per bruijots ni per polítics, ni per filosofies barates, ni... Es a dir "qui tingui orelles que escolti" entengui, aprengui... i en conseqüència, ACTUI.

Eulàlia Solà i Miró

EL FUTBOL

VOCABULARI BÀSIC

El partit

El partido

a) accions

abandonar

abandonar

anul·lar

anular

atac

ataque

aturar

detener

avançar

adelantar

bloquejar

bloquear

botar

botar

cobrir

cubrir

contraatac

contraataque

donar un cop de cap

cabecear

dribblar

regatear

gol

gol

interceptar

interceptar

interrupció

interrupción

joc

juego

jugar

jugar

llançament, tir

tiro

llançar

tirar

lleï de l'avantatge

ley de la ventaja

lloc (en l'equip)

puesto (en el equipo)

marcar

marcar

parar

parar

passada

pase

presentar-se a l'àrbitre

presentarse al árbitro

rebot

rebote

rebotre

rebotar

rebutjar

rechazar

retenir

retener

sacada

saque

sacada de banda

saque de banda

sacada de còrner

saque de esquina

sacada de meta

saque de meta

sacada inicial

saque de salida

sortejar

sortear

substituir

substituir

suspendre

suspender

triar, escollir

escoger

xut

chut

xutar

chutar

b) faltes i sancions

amonestació

amonestación

amonestar

amonestar

carregar

cargar

colpejar

golpear

conducta incorrecta

conducta incorrecta

contacte

contacto

còrner

saque de esquina

desqualificar

descalificar

empènyer

empujar

ensenyar la targeta

mostrar la tarjeta

expulsió

expulsión

expulsar

expulsar

falta

falta

fer la traveta

poner la zancadilla

fora de joc

fuera de juego

franquejar la línia

franquear la línea

infracció

infracción

infringir

infringir

lesionar

lesionar

obstrucció

obstrucción

obstruir

obstruir

penal

penal

pèrdua de temps

pérdida de tiempo

puntada de peu

patada

repenjar-se

apoyarse

retardar

demorar

sanció

sanción

sancionar

sancionar

tir lliure directe

golpe franco directo

tir lliure indirecte

golpe franco indirecto

c) resultats

èmpatar

empatar

guanyar

ganar

perdre

perder

d) períodes

descans

descanso

durada

duración

mitja part

media parte

part (primera, segona)

parte (primera, segunda)

temps (primer, segon)

tiempo (primer, segundo)

pròrroga

prórroga

temps reglamentari

tiempo reglamentario

L'arbitratge

El arbitraje

acta del partit

acta del partido

àrbitre

árbitro

línier, jutge de línia

juez de línea

oficial

oficial

targeta groga

tarjeta amarilla

targeta vermella

tarjeta roja

xiular

pitir

xiulet

silbato

el català, cosa de tots

Els jugadors

Los jugadores

adversari

adversario

capità

capitán

davanter

delantero

defensa

defensa

extrem

extremo

lateral

lateral

mig

medio

porter

guardameta, portero

substitut

substituto

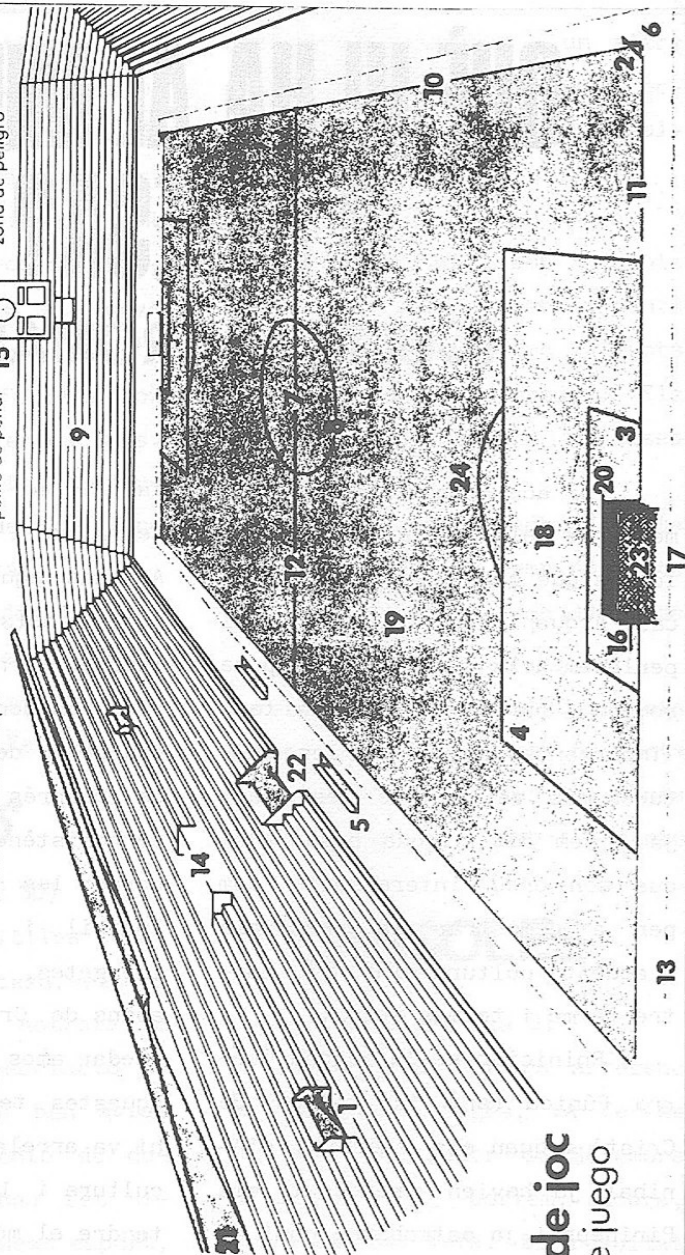

- 1 accés**
acceso
- 2 àrea de còrner**
àrea de esquina
- 3 àrea de meta**
àrea de meta
- 4 àrea de penal**
àrea de penal
- 5 banc**
banquillo
- 6 banderola**
banderola

- 7 centre**
centro
- 8 cercle central**
círculo central
- 9 grades**
gradas
- 10 línia de banda**
línea de banda
- 11 línia de meta**
línea de meta
- 12 línia de mig camp**
línea de medio campo

- 13 línia de fotogràfs**
línea de fotógrafos
- 14 llotja**
palco
- 15 marcador**
marcador
- 16 pal**
poste
- 17 porteria**
porteria, marco
- 18 punt de penal**
punto de penal
- 15**
- 19 terreny de joc**
terreno de juego
- 20 travesser**
travessero
- 21 tribuna**
tribuna
- 22 vestidors**
vestuarios
- 23 xarxa**
red
- 24 zona de perill**
zona de peligro

El camp de joc
El campo de juego

QUÈ HI HA AL MUSEU D'ARTESA?

(CULTURA ROMANA)

Per acabar amb aquests comentaris dels materials arqueològics que guarda el Museu, Local, Arqueològic d'Artesa, avui parlarem dels materials d'època romana, que si bé no són tant importants com els de les cultures més velles (de les quals ja n'hem dit alguna cosa), si que són prou interessants com per a demostrar la presència d'aquesta cultura dins del nostre terme i termes veïns.

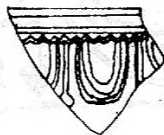
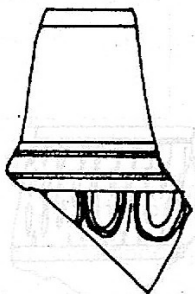
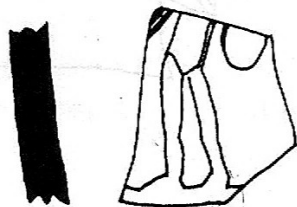
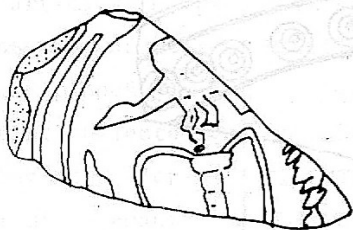
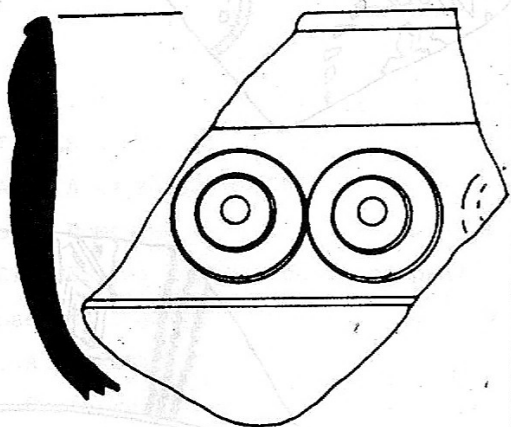
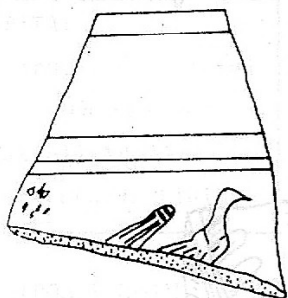
En iniciar-se la segona Guerra Púnica (any 219 abans de Crist) i quan els exèrcits d'Aníbal ja havien treuessat els Pirineus i ja estrobaven camí de Roma, un estol-romà va desembarcar a les nostra península, a la ciutat grega d'Empúries (els grecs eren aliats de Roma) l'any 218 abans de Crist amb la intenció de tallar la rera guarda i

la via de suministrament, per terra, de l'exgèrcit cartaginés. Acabada aquesta guerra, amb el triomf dels ramons, aquests en lloc de tornar als seus territoris, van decidir d'emprendre la conquesta de la península Ibèrica. Després de vèncer tota mena de resistència dels nadius (recordem les revoltes dels germans Indibil i Mandoni, caps dels ilergetes, els anys 207 i 206 abans de Crist) els romans van quedar amos i senyors de totes aquestes terres on, ben aviat, hi va arrelar amb força la seva cultura i la seva manera d'entendre el món.

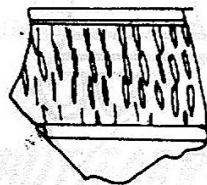
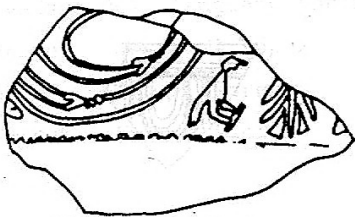
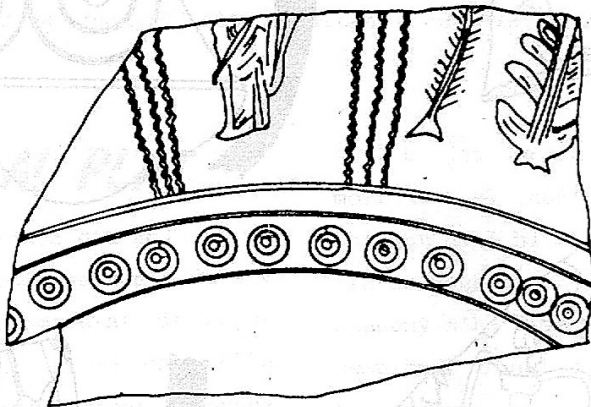
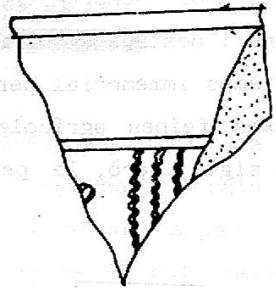
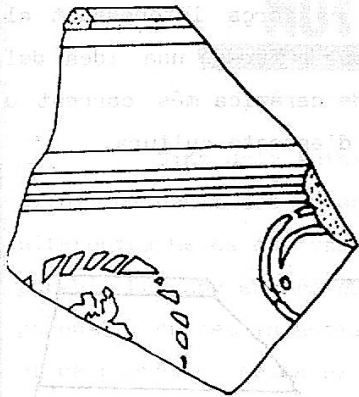
Encara que concixem nombrosos llocs on es testimonia la presència d'algun assentament romà prop del nostre poble (cinc dins del terme d'Artesa), és molt poc el que podem veure al Museu,

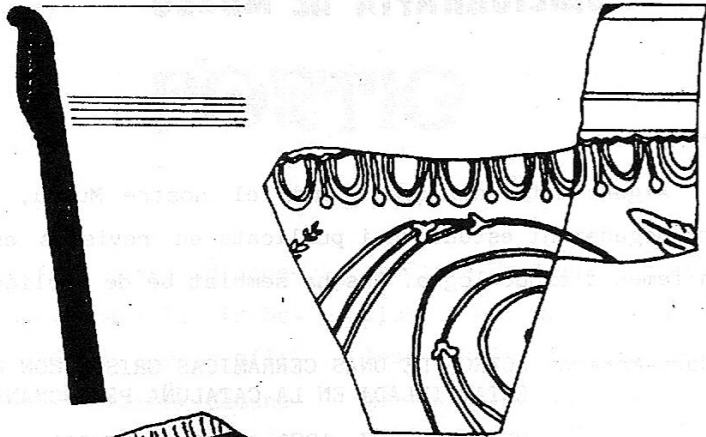
i això perquè aquests assentaments són sempre en terrenys plans i destruïts totalment des de temps immemorial per les mateixes feines agrícoles. Sigui com sigui, però, la petita mos-

tra que es pot veure en les vitrines és força interessant almenys per a fer-se una idea del tipus de ceràmica més corrent o típica d'aquesta cultura.

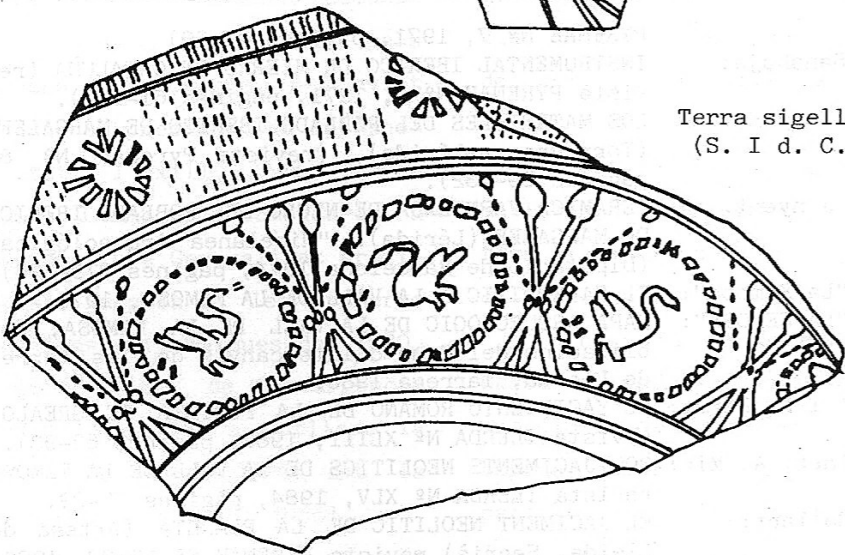

Diferents fragments de ceràmica romana (terra sigellata). Fixeu-vos en la varietat d'ornamentacions.

Terra sigellata
(S. I d. C.)

D'entrada, de la terrissa romana, cal destacar per la seva personalitat, l'anomenada "terra sigellata", ja que és una ceràmica feta amb motlle i decorada amb relleus que representen motius vegetals (palmes i flors) i figures d'animals i fins i tot humanes, i presenta tota la seva superfície (l'interna i l'exter-

na) lluenta, de color roig. Al Museu d'Artesa hi podem veure una mostra del segle primer abans de Crist, de molt bona factura, que prové de la vil.la romana de la Fonteta de Glealó, i també una col.lecció de fragments amb una decoració molt variada que provenen dels poblats de l'entorn del nostre terme.

BIBLIOGRAFIA DE MUSEU

Alguns materials que guarda el nostre Museu, han estat estudiats degudament estudiats i publicats en revistes especialitzades en temes d'arqueologia. Ens ha semblat bé de publicar aquesta llista:

- Miquel Cura-Morera: ACERCA DE UNAS CERRAMICAS GRISES CON DECORACION ESTAMPILLADA EN LA CATALUÑA PRERROMANA (revista PYRENAE Nº 7, 1971, pàgines 47-60)
- Mª E. Sanahuja: INSTRUMENTAL IBERICO DE HIERRO EN CATALUÑA (revista PYRENAE Nº 7, 1971, pàgines 61-110).
- Emilio Junyent: LOS MATERIALES DEL POBLADO IBERICO DE MARGALEF (Torregrossa-Lérida), (revista Pyrenar Nº 8, pàgines 89-132).
- Emilio Junyent: CERAMICA VARNIZADA DE NEGRO DEL POBLADO IBERICO DE MARGALEF (Lérida). "Micelánea Arqueológica" (Diputació de Barcelona 1974, pàgines 379-396).
- G. R. "La Femosa": EL PALEOLITIC A LA VALL DE LA FEMOSA, 1976.
- G. R. "LA FEMOSA": MAPA ARQUEOLOGIC DE LA VALL DE LA FEMOSA, publicacins del Grup d'Intercanvis de les terres de Lleida, Tàrraga 1980.
- Junyent i A. Pérez: EL YACIMIENTO ROMANO DE LA FONTETA DE GREALÓ, revista ILERDA Nº XLIII, 1982, pàgines 63-93).
- J. Gallart, A. Mir: DOS JACIMENTS NEOLITICS DE LA VALL DE LA FEMOSA revista ILERDA Nº XLV, 1984, pàgines 17-29.
- Josep Gallart: EL JACIMENT NEOLITIC DE LA PLANETA (Artesa de Lleida, Segrià) revista PYRENAE Nº 19-20, 1984, pàgines 35-45.
- Josep Fullola: LA BAUMA DE LA PEIXERA D'ALFES; UN JACIMENT DEL PALEOLITIC SUPERIOR A LA VALL DEL SET (Alfés, Segrià) revista QUADERS D'ARQUEOLOGIA, del Grup de Recerques de "La Femosa", Artesa 1986.

